

POSTANOWIENIE

Dnia 27 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z powództwa S. O.
przeciwko Fundacji I.
w W. (poprzednio Fundacja I. w K.)
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 27 sierpnia 2024 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie
z dnia 14 marca 2023 r., sygn. akt VII Pa 131/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Fundacji I. w W. na rzecz S. O. tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 1.350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z 14 marca 2023 r. oddalił apelację strony pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa - Nowej Huty w Krakowie z 21 lipca 2022 r., zasądającego od pozwanej Fundacji I. w K. na rzecz

powoda S. O. kwotę 32.000 zł brutto tytułem wynagrodzenia za pracę wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej strona pozwana, zaskarżając orzeczenie w całości, podniosła zarzuty naruszenia prawa materialnego: (-) art. 8 k.p., przez jego niezastosowanie i uznanie, że powód wykonując w czerwcu i lipcu 2019 r. (tj. po odwołaniu go z funkcji członka Zarządu Fundacji), bez zgody pracodawcy, czynności związanych z zarządzaniem Fundacją a następnie domagając się wynagrodzenia za wykonanie tych czynności, nie realizował swoich praw w sposób sprzeczny z ich społeczno-gospodarczym przeznaczeniem lub zasadami współżycia społecznego; (-) art. 80 w związku z art. 22 § 1 w związku z art. 100 § 1 i § 2 pkt 4 k.p., przez jego błędne zastosowanie i uznanie, że wykonywane przez powoda - mimo odwołania go z funkcji członka Zarządu Fundacji - w czerwcu i lipcu 2019 r. czynności o charakterze zarządczym stanowiły pracę, na jaką umówił się on z pracodawcą oraz były realizowane na rzecz Fundacji, pod jej kierownictwem, w czasie i miejscu wyznaczonym przez pracodawcę, w konsekwencji czego należało mu się z tego tytułu wynagrodzenie; (-) art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 108 k.c. w związku z art. 300 k.p., przez jego niezastosowanie i uznanie, że umowa o pracę zawarta w dniu 31 grudnia 2001 r. między Fundacją reprezentowaną przez Wiceprezesa Zarządu S. S. a powodem została zawarta w sposób ważny. Skarżąca podniosła również zarzut naruszenia przepisów postępowania mającego istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 15zzs1 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2021 r., poz. 2095), polegające na jego zastosowaniu i rozpoznaniu sprawy w składzie jednoosobowym, mimo skomplikowanego i zawilego jej charakteru.

Skarżąca wniosła o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie, zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Krakowie VII Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy względnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w

Krakowie, a także o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na oczywistą zasadność skargi, wyrażającą się w rażącym naruszeniu prawa materialnego w postaci: 1) art. 80 w związku z art. 22 § 1 k.p. w związku z art. 100 § 1 i § 2 pkt 4 k.p., przez jego zastosowanie w sytuacji, w której ze zgromadzonego materiału dowodowego i ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego w Krakowie wynika w sposób oczywisty, że przepis ten nie mógł mieć zastosowania, gdyż powód w czerwcu i lipcu 2019 r. nie stosował się do poleceń pracodawcy (tj. Zarządu powołanego w dacie 27 maja 2019 r.) i nie dbał o dobro zakładu pracy, odmawiając wydania dokumentacji pracowniczej znajdującej się w jego posiadaniu, jak również od 27 maja 2019 r. nie posiadał kompetencji do wykonywania pracy określonej w treści umowy o pracę jako członek zarządu, a realizowane przez niego *de facto* czynności były wykonywane poza kierownictwem pracodawcy, w konsekwencji czego nie sposób twierdzić, aby powodowi należało się wynagrodzenie, gdyż wykonane przez niego czynności nie mogą być uznane za „pracę wykonaną” w rozumieniu art. 80 § 1 k.p.; 2) art. 8 k.p., przez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego i ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego w Krakowie wynika, że powód w czerwcu i lipcu 2019 r. dopuścił się naruszenia obowiązków pracowniczych polegającego na odmowie wydania dokumentacji należącej do pracodawcy, pozbawienia Zarządu powołanego w maju 2019 r. dostępu do biura skarżącej w budynku stanowiącym siedzibę Fundacji, występowaniu wobec osób trzecich jako osoba uprawniona do reprezentowania Fundacji, niestosowaniu się do poleceń pracodawcy w osobie Zarządu Fundacji, skutkiem czego doszło do naruszenia zasad współżycia społecznego takich, jak dbałość o dobro zakładu pracy i o dobre imię Fundacji, lojalność wobec pracodawcy, sumienne i staranne wykonywanie obowiązków pracowniczych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcie skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Ustawodawca konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich

uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się "oczywistość" zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie

sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). Jednak o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona, nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860). Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tych wymagań odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo określeniem "rażącego", "ewidentnego", "kwalifikowanego" lub "oczywistego", jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 lutego 2014 r., III PK 86/13, LEX nr 1644571; z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, LEX nr 1511117; z dnia 11 kwietnia 2018 r., III UK 98/17, LEX nr 2497587).

Należy stwierdzić, że strona skarżąca nie wykazała istnienia powołanej przesłanki przedsądu.

Mimo zapewnień pozwanej, podniesione zarzuty prowadzą *de facto* do zakwestionowania ustaleń faktycznych Sądu drugiej instancji. Jak zaznaczył Sąd Okręgowy, w rozpoznawanej sprawie należało przesądzić, czy z tytułu łączącej strony umowy o pracę S. O. przysługiwało wynagrodzenie za miesiące czerwiec i lipiec 2019 r. Analizując raz jeszcze materiał dowodowy, Sąd drugiej instancji podzielił wnioski Sądu Rejonowego, że pracodawca w toku postępowania nie wykazał, iż powód nie wykonywał na rzecz Fundacji pracy w okresie od czerwca 2019 r. do lipca 2019 r., świadcząc ją w rzeczywistości na rzecz Stowarzyszenia. Oba podmioty działały niejako wspólnie i jednolicie w zakresie tożsamyh zadań statutowych. Nie było możliwe wskazanie granic kompetencji tych dwóch jednostek organizacyjnych, które posiadały taki sam skład osobowy zarządów, tą samą siedzibę oraz pracowników wykonujących obowiązki pracownicze na rzecz obu podmiotów na tym samym sprzęcie. Od początku funkcjonowania tych podmiotów strony niniejszego postępowania akceptowały taki stan rzeczy. Między osobami działającymi w Radzie Fundacji i jej zarządzie powstał rozdźwięk co do obsady

personalnej członków zarządu Fundacji a co za tym idzie - sposobu wydatkowania środków zgromadzonych na rachunkach bankowych Fundacji oraz jej majątku (znaczej wartości). Źródło tego konfliktu związane było z brakiem transparentnych reguł funkcjonowania oraz zasad działania tych podmiotów względem siebie. Z powyższych względów, strona apelująca nie mogła zasadnie twierdzić, że w spornym okresie powód wykonywał pracę wyłącznie na rzecz Stowarzyszenia, skoro nie było jasnego rozdziału kompetencji między tymi podmiotami. Jak wykazało postępowanie dowodowe, w spornym okresie powód osobiście wykonywał obowiązki pracownicze na rzecz Fundacji, np. wypłacał wynagrodzenia pracownikom, składał deklaracje rozliczeniowe, sporządził sprawozdanie z działalności Fundacji, kontaktował się darczyńcami itp. Strona pozwana w toku postępowania nie wykazała, że powód podejmował te czynności wyłącznie na rzecz Stowarzyszenia, a nie ramach stosunku pracy z Fundacją.

Skarżąca nie może skutecznie podnosić tożsamyh zarzutów co przed Sądem drugiej instancji, licząc, że sąd kasacyjny przyjmie alternatywną wersję ustaleń faktycznych, tym bardziej, iż w świetle uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego pozwana nie sprostowała ciężarowi dowodu i nie była w stanie wykazać istotnych dla siebie faktów. Formułując podstawy kasacyjne i uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, należy mieć na uwadze, że Sąd Najwyższy, rozpoznając skargę kasacyjną, jest związany ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Co kluczowe dla oceny wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, analiza trafności zastosowania art. 8 i art. 22 § 1 k.p. odbywa się w ścisłym związku z ustaleniami faktycznymi, a rażące uchybienie tych przepisów mogłoby sprowadzać się jedynie do ewidentnie błędnej wykładni przesłanek właściwych stosunkowi pracy bądź nieuwzględnieniu oczywistych zasad współżycia społecznego. Nie można jednak mówić o oczywistym naruszeniu powyższych przepisów wówczas, gdy ich zastosowania bądź odmowa zastosowania wynika z konkretnych faktów lub ich oceny odbywającej się w granicach art. 233 § 1 k.p.c. Nie można pod pretekstem naruszenia prawa materialnego dążyć do podważenia dokonanych przez sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2010 r., II PK 248/09, LEX nr 1663571).

Na marginesie godzi się także przypomnieć, że w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 (OSNP 2023 nr 10, poz. 104), której nadano moc zasady prawnej, Sąd Najwyższy uznał, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego, ukształtowanym na podstawie art. 15zzs1 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm.), ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Istotne jest jednak, że według Sądu Najwyższego przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia i wiąże się z oceną skutków orzeczeń wydanych od dnia 26 kwietnia 2023 r. w składach jednoosobowych, gdy w świetle Kodeksu postępowania cywilnego w związku z art. 45 Konstytucji RP właściwy był skład kolegialny. Uznanie wszystkich orzeczeń wydanych do dnia 26 kwietnia 2023 r. w składzie, o którym mowa w art. 15zzs1 ust. 1 pkt 4 ustawy covidowej, za dotknięte nieważnością z uwagi na naruszenie prawa strony do sądu wskutek wydania orzeczenia przez sąd orzekający w składzie jednoosobowym, zostało ocenione przez Sąd Najwyższy za niepożądane ze społecznego punktu widzenia. Zmuszałoby bowiem wielu obywateli do ponoszenia kosztów i trudów ponownego rozpoznawania spraw lub powtarzania postępowań już zakończonych niezależnie od tego, czy z perspektywy prawa materialnego rozstrzygnięcie było rzeczywiście wadliwe. Ponadto możliwość wzruszania orzeczeń tylko z powodu dotychczasowego respektowania regulacji art. 15zzs1 ust. 1 pkt 4 ustawy covidowej - bez uwzględnienia kontekstu konstytucyjnego - nadszarpnęłaby również wizerunek sądów. Z tych względów, w pełni akceptując argumentację zawartą chociażby w uchwale pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2014 r., BSA I-4110-4/13 (OSNC 2014 nr 5, poz. 49), Sąd Najwyższy uznał, że ochrona dobra i interesów obywateli, jako najwyższa wartość konstytucyjna (art. 1 Konstytucji RP), a także powaga władzy sądowniczej i jej znaczenie w działalności państwa, nakazuje znieść wsteczne skutki wykładni, która legła u podłoża tej

uchwały. Tak więc nie można uznać, że w sprawie występuje sugerowana przez stronę skarżącą przesłanka nieważności postępowania, gdyż zaskarżony skargą kasacyjną wyrok zapadł przed dniem 26 kwietnia 2023 r.

Mając na uwadze powyższe argumenty i uznając, że strona skarżąca nie wykazała przesłanek uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji, zgodnie z art. 398⁹ § 2 oraz art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[ms]